

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง ระบบสารสนเทศแม่ข่ายผ้าแล้วผู้ไท แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อในการศึกษาทบทวน หลักการ แนวคิดและทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกับภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 1.1 ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 1.2 แนวคิดการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 1.3 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกับการอนุรักษ์ภูมิปัญญา
2. ระบบสารสนเทศ
 - 2.1 นิยามและความหมายของระบบสารสนเทศ
 - 2.2 ความสำคัญของระบบสารสนเทศ
 - 2.3 องค์ประกอบของระบบสารสนเทศ
 - 2.4 นิยามและความหมายของการพัฒนาระบบสารสนเทศ
 - 2.5 ทฤษฎีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศ
3. บริบทพื้นที่วิจัยผ้าแล้วผู้ไท
 - 3.1 ความหมายของผ้าแล้วผู้ไท
 - 3.2 ความเป็นมาและความสำคัญของผ้าแล้วผู้ไท
 - 3.3 แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
 - 3.4 กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในแขวงสะหวันนะเขต
 - 3.5 บ้านละหานน้ำ เมืองสองคอน
 - 3.6 บ้านเมืองจัน เมืองเซโปน
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 3.1 งานวิจัยใน สปป.ลาว และในประเทศไทย
 - 3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

การพัฒนาการของคอมพิวเตอร์ทางด้านสารสนเทศและความเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตของโลกไร้พรมแดนในปัจจุบัน ทำให้สังคมโลกมีการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในรูปแบบของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communications Technology) หรือที่นิยมเรียกกันย่อๆ ว่า “ไอซีที” ไอซีทีกลายเป็นสิ่งจำเป็นของการดำเนินการทุกอย่างในปัจจุบันรวมทั้งในด้านการประยุกต์ใช้งานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เนื่องจากมีศักยภาพในการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ โดยไม่จำกัดสถานที่และเวลา

1. ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญา ถือได้ว่าเป็นปรัชญาชีวิตของชาวบ้าน ซึ่งเป็นที่มาของวิถีชีวิต วิถีคิด วิถีปฏิบัติ อันอยู่ภายใต้การมองโลกมองชีวิตแบบหนึ่ง โดยภูมิปัญญาเป็นความรู้ที่มีการถ่ายทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เพื่อให้คนรุ่นต่อๆ ไปได้นำมาปรับใช้ ฟันฟู ประยุกต์ รวมถึงสร้างสรรค์ให้เกิดความรู้ใหม่ในสังคม ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นจะแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ และคนกับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ภูมิปัญญาจึงเป็นองค์ความรู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง (จำนงค์ แรกพิณิจ, 2552, หน้า 3)

ภูมิปัญญา หมายถึง ปัญญาที่ผูกติดกับแผ่นดิน หรือ ท้องถิ่น การที่ชนเหล่าใดที่ดำรงเป็นกลุ่ม หรือ ชนชาติ หรือ ประเทศมาเป็นเวลานาน ต้องมีภูมิปัญญาของกลุ่ม หรือ ของชนชาติ หรือ ของประเทศ อันเรียกว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งสะสมขึ้นมาจากประสบการณ์ของชีวิต สังคม และในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน และมีการถ่ายทอดสืบต่อการมาเป็นวัฒนธรรม (เอกวิทย์ ณ ถลาง, 2541, หน้า 5)

ภูมิปัญญา หมายถึง องค์ความรู้ ความเชื่อ ความสามารถของคนในท้องถิ่น ที่ได้จากการสั่งสมประสบการณ์และการเรียนรู้มาเป็นระยะเวลายาวนาน มีลักษณะเป็นองค์รวม และมีคุณค่าทางวัฒนธรรมแบ่งเป็นภูมิปัญญาในระดับสกลและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือภูมิปัญญาไทย หมายถึง สิ่งที่เป็นองค์ความรู้ของชาวบ้านที่เกิดจากการสั่งสม สะสม สามารถคิดเอง ทำเอง เป็นความรู้แบบองค์รวม สามารถถ่ายทอดได้ มีความเชื่อมโยงบูรณาการ นำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นสุขหรือป้องกันและแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นได้ ภูมิปัญญาเป็นสินทรัพย์ของประชาชนและชุมชนที่มีการสั่งสมทุนทางปัญญา ความรู้ วัฒนธรรม ทักษะฝีมือธรรมชาติของชุมชน ความสงบ วิถีชีวิต วัสดุตามธรรมชาติ สิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานหรือทุนทางสังคม

ของชุมชน เพราะเป็นสิ่งที่ได้รับการสร้างสมและสืบทอดต่อๆ มาเป็นสมบัติของคนในชุมชน ซึ่งมีอยู่มาก สิ่งที่จะต้องเร่งทำในวันนี้ คือ การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น รักษาภูมิปัญญาเดิมของไทยแล้วต่อยอดภูมิปัญญาด้วยวิทยาการและความรู้สมัยใหม่ เพื่อให้พื้นฐานของไทยแข็งแกร่งและอยู่รอดได้อย่างมั่นคง (พัชรินทร์ สิริสุนทร)

สิริมาส เสงร์คมี (2547) กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นเปรียบได้กับ ความรู้ ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมที่ยังรากฐาน สืบทอดสั่งสม และผ่านกาลเวลา ไม่ว่าจะยาวหรือสั้นอยู่ในสังคมแต่ละพื้นที่นั่นเอง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นความรู้ที่ได้มาจาก ประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตประจำวันและสืบทอดความรู้ที่จากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งอาจเหมือนหรือแตกต่างกันไปตามท้องถิ่น หรือกลุ่มชาติพันธุ์ ขึ้นอยู่กับระบบสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชนนั้นๆ ซึ่งสอดคล้องกับ นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2539) ที่กล่าวไว้ว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น ประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 4 อย่างคือ 1. เป็นความรู้และระบบความรู้ 2. เกิดจากการสั่งสม การเข้าถึงความรู้ และการกระจายความรู้ 3. การถ่ายทอดความรู้และระบบความรู้ 4. การสร้างสรรค์และการปรับปรุงภูมิปัญญาความรู้

สรุปได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง องค์ความรู้ ความเชื่อ ความสามารถของคนในท้องถิ่นที่ได้จากการสั่งสมประสบการณ์และการเรียนรู้มาเป็นระยะเวลายาวนาน มีลักษณะเป็นองค์รวม และมีคุณค่าทางวัฒนธรรม

2. แนวคิดการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาเป็นมรดกทางปัญญา ที่ได้มีการสั่งสมและสืบทอดจนถึงปัจจุบัน หากคนรุ่นใหม่ไม่เห็นความสำคัญภูมิปัญญา ก็อาจเกิดการสูญหายได้ตามกาลเวลา เพราะขาดการเชื่อมโยง ระหว่างอดีตกับปัจจุบัน เพื่อมิให้ภูมิปัญญาสูญหาย จึงมีแนวทางการสืบทอดภูมิปัญญา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) ดังนี้ คือ

2.1 ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือปราชญ์ชาวบ้าน ให้สามารถทำการถ่ายทอดภูมิปัญญาของตนได้อย่างเต็มที่ และให้โอกาสพัฒนาผลงานให้ได้คุณภาพ และควรกระทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เป็นที่รู้จักและเกิดการยอมรับอย่างแพร่หลาย เพื่อเป็นแบบอย่างและกระตุ้นให้ประชาชนในท้องถิ่นมีความภูมิใจมั่นใจ ทำให้เกิดความศรัทธายอมรับในความคิดของบุคคล

2.2 สรรหาบุคคลที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละสาขาวิชาที่มีความรู้ ประสบการณ์จนเกิดความเชี่ยวชาญในอาชีพที่กระทำนั้นๆ ซึ่งโดยทั่วไปชาวบ้านจะไม่คุ้นเคยกับการ ประชาสัมพันธ์ตนเอง รัฐหรือองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุน

สร้างโอกาสให้แก่บุคคลในท้องถิ่น วิธีการคือ การคัดเลือก ประกวด หรือการแสวงหา โดยต้องทำการรวบรวม ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติ และผลงานของบุคคลนั้น เพื่อทำการ เผยแพร่ให้สาธารณชนได้รู้จักซึ่งกระบวนการสรรหาบุคคลที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นจะทำให้ บุคคลมีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักแก่บุคคลทั่วไป

2.3 การรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น มีบทบาทในการดำเนินงาน ควบคุมการ ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด ศูนย์วัฒนธรรม อำเภอ องค์การของรัฐและเอกชน เพื่อขอความร่วมมือและเก็บ รวบรวมข้อมูลตามหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศ โดยการออกสำรวจตาม พื้นที่เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ ถูกต้องและชัดเจน หลังจากนั้นนำมาจัดพิมพ์ในรูปแบบของสื่อสารสนเทศประเภทต่างๆ

2.4 ส่งเสริมการเผยแพร่ เมื่อมีการเลือกสรรภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มี ลักษณะเด่นๆ ของแต่ละสาขาแล้วเรียบร้อย ควรพิจารณาสื่อที่จะใช้ในการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ตามวัตถุประสงค์ และความเหมาะสม เพื่อให้ผู้รับมีโอกาสได้รู้จักและศึกษา หาความรู้ โดยสามารถนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติได้

2.5 สนับสนุนให้มีการศึกษาค้นคว้าและวิจัย เพื่อให้เกิดมีการศึกษา ค้นคว้าและวิจัยโดยนำผลจากการทดลองสรุปเป็นองค์ความรู้ ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ แล้วนำผลจากการวิจัยมาใช้เพื่อปรับปรุงเสริมสร้างภูมิปัญญา ให้มีการยอมรับหรือ ปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน

สรุปได้ว่าแนวทางสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น จะต้องร่วมมือกันระหว่าง หน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน ในการสรรหาบุคคลที่เป็นภูมิปัญญาในแต่ละ สาขาส่งเสริมให้เป็นที่รู้จักและเกิดการยอมรับอย่างแพร่หลายและดำเนินการรวบรวม ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดเก็บในรูปแบบสื่อต่างๆ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ในวงกว้างยิ่งขึ้นและสามารถนำไปเป็นแนวปฏิบัติได้

3. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกับการอนุรักษ์ภูมิปัญญา

ระบบสารสนเทศเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมปัจจุบัน และมีประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคม และประเทศ ทั้งในด้านการปกครอง และด้านการพัฒนา อีกทั้งสารสนเทศมีความสำคัญต่อทุกสิ่งที่เกี่ยวข้องกับระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพจะ ช่วยให้ผู้ใช้บริการสารสนเทศเกิดความรู้และความเข้าใจ ช่วยการตัดสินใจ สามารถแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องแม่นยำ และรวดเร็ว ทันเวลากับสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ของหน่วยงานและองค์การการใช้เทคโนโลยี

สารสนเทศและการสื่อสารกับการอนุรักษ์ภูมิปัญญา เป็นความรู้และกระบวนการที่ทำให้ชุมชนมีการเคลื่อนไหวอย่างไม่หยุดนิ่ง การอนุรักษ์ภูมิปัญญาจึงมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต หากการพัฒนาชุมชนนำความรู้ทางด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญามาปรับประยุกต์ให้สอดคล้องกับพื้นฐานของแต่ละพื้นที่ จะทำให้การพัฒนาชุมชนประสบความสำเร็จ ซึ่งต่างกับปัจจุบันที่ชาวบ้านยึดเทคโนโลยีเป็นปัจจัยหลักของการดำรงชีวิต ทำให้ชาวบ้านหลงลืมการอนุรักษ์ภูมิปัญญา

สรุปได้ว่าการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกับการอนุรักษ์ภูมิปัญญา เป็นความรู้และ กระบวนการที่ทำให้ชุมชนมีการเคลื่อนไหวอย่างไม่หยุดนิ่ง การอนุรักษ์ภูมิปัญญา จึงมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต หากการพัฒนาชุมชนนำความรู้ทางด้านการอนุรักษ์ ภูมิปัญญามาปรับประยุกต์ ให้สอดคล้องกับพื้นฐานของแต่ละพื้นที่ จะทำให้การพัฒนาชุมชนประสบความสำเร็จ โดยในอดีตชาวบ้านได้ยึดหลักการอนุรักษ์ภูมิปัญญา เป็นแกนหลักในการดำรงชีวิต ซึ่งต่างกับปัจจุบันที่ชาวบ้านยึดเทคโนโลยีเป็นปัจจัยหลักของการดำรงชีวิต ทำให้ชาวบ้านหลงลืมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ

ระบบสารสนเทศ

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับระบบสารสนเทศ ดังนี้

1. นิยามและความหมายของระบบสารสนเทศ

พิชัย เหลืองอรุณ (2558, เว็บไซต์) กล่าวว่า ระบบสารสนเทศ (Information System) หมายถึง ระบบที่มีการนำคอมพิวเตอร์มาช่วยในการรวบรวม จัดเก็บ หรือจัดการกับข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ข้อมูลนั้นกลายเป็นสารสนเทศที่ดีสามารถนำไปใช้ในการประกอบการตัดสินใจได้ในเวลาอันรวดเร็วและถูกต้อง

เพ็ญศรี ปักกะสินัง (2556, หน้า 54) กล่าวว่า ระบบสารสนเทศ (Information System) เป็นระบบที่จัดเก็บข้อมูลและประมวลผลข้อมูลเพื่อให้ได้สารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการ และเพื่อให้ง่ายต่อการจัดการจึงมีการแบ่งระบบสารสนเทศ ออกเป็นประเภทย่อยๆ ดังนี้

1. ระบบประมวลผลรายการ (Transaction Processing System: TPS) เป็นระบบสำหรับจัดเก็บและบันทึกรายการข้อมูลที่เกิดขึ้นประจำวัน เช่น รายการฝาก ถอนเงิน ใบเสร็จชำระเงิน ใบสั่งซื้อสินค้า และข้อมูลการซื้อขายประจำวัน เป็นต้น

2. ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ (Management Information System: MIS) เป็นระบบที่รวบรวมข้อมูลจากระบบประมวลผลรายการ และนำมาสรุปให้อยู่ในรูปแบบที่ง่ายต่อการนำไปใช้สำหรับผู้บริหาร เช่น รายงานสรุยอดขายรายวัน รายสัปดาห์ หรือรายไตรมาส

3. ระบบสารสนเทศเพื่อการสนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหาร (Decision Support System: DSS) เป็นระบบที่จัดเตรียมข้อมูลเพื่อเป็นแบบสำรวจการตัดสินใจของผู้บริหาร โดยนำข้อมูลมาจากระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ

4. ระบบสารสนเทศเพื่อผู้บริหาร (Executive Information System: EIS) เป็นระบบที่นำเสนอข้อมูลในรูปแบบที่เป็นการสรุปขั้นสูง โดยมีข้อมูลจากภายในและภายนอกองค์กรนำมาสรุป เพื่อช่วยให้ผู้บริหารระดับสูงสามารถมองเห็นภาพรวมของการดำเนินงาน ช่วยให้ตัดสินใจได้

พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ (2553, หน้า 15) กล่าวว่า ระบบสารสนเทศ หมายถึง การใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เพื่อการเก็บรวบรวมและการกระจายข่าวสารจากสิ่งแวดล้อมขององค์กรและกระบวนการทำงานภายในเพื่อสนับสนุนการทำงาน การตัดสินใจ การสื่อสาร การร่วมมือการควบคุม การวิเคราะห์และการพัฒนาวิสัยทัศน์

วีระ สุภากิจ (2549, หน้า 7) ให้ความหมายระบบสารสนเทศ หมายถึง ระบบการเก็บรวบรวมข้อมูลและดำเนินการประมวลผลให้เป็นสารสนเทศเพื่อสนองความต้องการของหน่วยงานเพื่อใช้ประโยชน์ทั้งในการบริหารงานระดับสูง ระดับกลาง และระดับปฏิบัติการ เป็นระบบองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กัน และทำงานร่วมกันเพื่อรวบรวมการกระทำ จัดเก็บและแจกจ่ายข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจ การประสานงาน การควบคุม การวิเคราะห์การสร้างวิสัยทัศน์องค์กร

กิตติ ภัคดีวัฒนกุล (2546, หน้า 281) ให้ความหมายของระบบสารสนเทศ ไว้ว่า ระบบสารสนเทศ หมายถึง การรวบรวมองค์ประกอบต่างๆ (ข้อมูล การประมวลผล การเชื่อมโยงเครือข่าย) เพื่อนำเข้า (Input) สู่ระบบใดๆ แล้วนำมาผ่านกระบวนการบางอย่าง (Process) ที่อาจใช้คอมพิวเตอร์ช่วยเพื่อเรียงเรียงเปลี่ยนแปลงและจัดเก็บ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ (Output) คือ สารสนเทศที่สามารถใช้สนับสนุนการตัดสินใจทางธุรกิจได้

สรุปได้ว่า ระบบสารสนเทศ หมายถึง รูปแบบของกระบวนการที่ได้มาซึ่งข้อมูลแล้วจัดกระทำให้เป็นสารสนเทศที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ตามวัตถุประสงค์

ประกอบไปด้วย คน กระบวนการ และทรัพยากร มารวมกัน เพื่อรวบรวม เปลี่ยนแปลง และเผยแพร่สารสนเทศที่ได้ไปใช้ในองค์กร

2. ความสำคัญของระบบสารสนเทศ

ระบบสารสนเทศได้กลายมาเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคน ในสังคมปัจจุบัน ในองค์กรต่างๆ สารสนเทศได้กลายเป็นทรัพย์สินอันมีค่า จนมีคำกล่าวที่ว่า สารสนเทศ คือ อำนาจ (Information is power) ความสำคัญของสารสนเทศต่อบุคคลและต่อองค์กร ในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา การประกอบอาชีพ หรือการดำรงชีพ สารสนเทศมีบทบาทต่อมนุษย์มากเกินกว่าที่บางคนตระหนักถึง ในด้านการปฏิบัติงานและในการจัดการ สารสนเทศที่ถูกต้องนับเป็นองค์ประกอบสำคัญโดยเฉพาะการแก้ปัญหา การตัดสินใจ และการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านการเมืองการปกครอง สารสนเทศจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตและการตัดสินใจของประชาชนอันเป็นพื้นฐานของสังคม ผู้ปกครองจึงต้องจัดการให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการได้ จึงจะเกิดการบริหารที่โปร่งใส เป็นสังคมประชาธิปไตย ไม่เกิดความวุ่นวาย

ในด้านการพัฒนา สารสนเทศมีความสำคัญยิ่งทั้งในการเตรียมแผนพัฒนา และการปฏิบัติตามแผน เช่น สารสนเทศเกี่ยวกับชุมชน สารสนเทศเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม สารสนเทศเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง สารสนเทศเกี่ยวกับเทคนิคการแก้ปัญหา สารสนเทศเพื่อสนับสนุนงานวิจัยหรือการประดิษฐ์ซึ่งจะช่วยให้พัฒนาต่อไป (GotoKnow นายวุฒิศักดิ์ เกิดเขียว ใน การจัดการนวัตกรรมและสารสนเทศ)

สรุปได้ว่า ระบบสารสนเทศจึงมีประโยชน์มากมาย เช่น ช่วยลดความอยากรู้ คลายความสงสัย ช่วยแก้ปัญหา ช่วยวางแผนและการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง สารสนเทศจึงช่วยพัฒนาบุคคล ช่วยการปฏิบัติงาน ช่วยในการดำเนินชีวิต ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนา สังคมและประเทศ สารสนเทศจึงมีความสำคัญต่อบุคคล องค์กร และสังคม

3. องค์ประกอบของระบบสารสนเทศ

ศรีสมรค์ อินทุจันทร์ยง (2550) ระบบสารสนเทศจะทำงานได้ตามวัตถุประสงค์จะประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 6 ประการคือ

1. ฮาร์ดแวร์เป็นอุปกรณ์ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ช่วยให้ระบบทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพประกอบไปด้วยคอมพิวเตอร์รุ่นต่างๆ เป็นหลักสำหรับ

การประมวลผลรวมทั้ง อุปกรณ์รับเข้า (Input device) อุปกรณ์ส่งออก (Output device) และอุปกรณ์หน่วยเก็บ (Storage device)

2. ซอฟต์แวร์ เป็นชุดคำสั่งงานที่ใช้ในการสั่งการให้คอมพิวเตอร์ทำงาน ที่ประกอบไปด้วยโปรแกรมที่ใช้สำหรับการควบคุม บำรุงรักษาการปฏิบัติงานของ ฮาร์ดแวร์ คือเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ต่างๆ ทำหน้าที่เป็นส่วนต่อประสานในระหว่างผู้ใช้ซอฟต์แวร์ประยุกต์

3. ข้อมูล เป็นสิ่งนำเข้าสู่ระบบสารสนเทศในรูปแบบต่างๆ กัน เช่น ตัวเลข ตัวหนังสือภาพและเสียง ข้อมูลเป็นทรัพยากรอย่างหนึ่งขององค์กรที่จะต้องมีการบริหารจัดการ รายละเอียดของการบริหารข้อมูล

4. กระบวนการ คือกลยุทธ์ นโยบาย วิธีการ หลักเกณฑ์ ขั้นตอน ในการใช้ระบบสารสนเทศ เช่น ขั้นตอนที่ใช้ปฏิบัติในการทำงานกับระบบ

5. ระบบเครือข่ายเป็นเทคโนโลยีที่ใช้สำหรับการเชื่อมต่อระบบคอมพิวเตอร์เพื่อทำให้เกิดการสื่อสารทางไกลด้วยพัฒนาการของเทคโนโลยีการสื่อสาร ข้อมูลที่สามารถส่งข้อมูลได้ทุกรูปแบบไม่ว่าจะเป็นภาพ เสียง หรือข้อความ ระบบการสื่อสารข้อมูลสามารถกระทำได้ด้วยความเร็ว มีความเชื่อถือได้ รวมทั้งมีความปลอดภัยในการรับส่งข้อมูล

6. บุคลากรเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งของระบบสารสนเทศ เพราะเป็นผู้ใช้องค์ประกอบทั้ง 5 ให้ทำงานร่วมกันตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

สรุปความได้ว่า องค์ประกอบของระบบสารสนเทศจะต้องมีอุปกรณ์ที่ทันสมัย มีชุดคำสั่งงานที่ใช้ในการสั่งการให้คอมพิวเตอร์ทำงาน มีการนำเข้าสู่ข้อมูลสู่ระบบสารสนเทศในรูปแบบต่างๆกัน เป็นกระบวนการ หรือ วิธีการให้ได้มาซึ่งระบบสารสนเทศนั่นเอง ซึ่งก็คือการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาดำเนินการจัดทำ การควบคุม การจัดเก็บ และการประมวลผล เพื่อให้ได้ระบบสารสนเทศที่ดีและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร

4. นิยามและความหมายของการพัฒนาระบบสารสนเทศ

อำไพ พรประเสริฐสกุล (2544, หน้า 50) กล่าวว่าในการพัฒนาระบบสารสนเทศ ประกอบด้วยขั้นตอนในการปฏิบัติงานหลายขั้นตอนเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสำเร็จลุล่วงตามระยะเวลาที่กำหนดจึงมีการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานเป็นลำดับที่ชัดเจน ตั้งแต่เริ่มโครงการจนกระทั่ง สิ้นสุดโครงการ

เรียกว่า วงจรการพัฒนาาระบบ (System Development life Cycle: SDLC) เป็นวงจรที่แสดงถึงกิจกรรมที่เป็นลำดับขั้นในการพัฒนาระบบสารสนเทศ ประกอบด้วยกิจกรรม 7 กิจกรรม ดังนี้

1. การกำหนดความต้องการ (Requirement Definition)
2. การวิเคราะห์ระบบ (System Analysis)
3. การออกแบบระบบ (System Design)
4. การพัฒนาระบบ (System Development)
5. การทดสอบระบบ (System Testing)
6. การติดตั้งระบบ (System Implement)
7. การบำรุงรักษาระบบ (System Maintenance)

ขั้นตอนของ SDLC นั้นจัดเป็นวิธีการพัฒนาระบบแบบดั้งเดิม ซึ่งถือเป็นวิธีนิยมที่ปฏิบัติสืบเนื่องกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยมีกรอบการทำงานที่มีโครงสร้างชัดเจนมีการลำดับกิจกรรมที่แน่นอน

กระบวนการพัฒนาซอฟต์แวร์ หรือ การพัฒนาระบบงานใด ก็ตามก็จะประกอบไปด้วยขั้นตอนต่างๆ มาประกอบกันการกำหนดปัญหา (Problem Definition) หรือ การเลือกสิ่งที่จะนำมาพัฒนาระบบงาน (Project Identification and Selection) นับว่าเป็นขั้นตอนแรกในวงจรของการพัฒนา ขั้นตอนนี้มักจะเกิดขึ้นอย่างเป็นทางการ เพื่อที่จะค้นหาวิธีการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ระบบสารสนเทศได้กลายมาเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมปัจจุบัน (วุฒิสักดิ์ เกิดเขียว, 2558, ออนไลน์) และมีประโยชน์หลายอย่าง เช่น ช่วยลดความยากลำบากคลายความสงสัย ช่วยแก้ปัญหา ช่วยวางแผน และการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง สารสนเทศจึงช่วยพัฒนาบุคคล ช่วยการปฏิบัติงาน ช่วยในการดำเนินชีวิต ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาสังคม และประเทศ สารสนเทศจึงมีความสำคัญต่อบุคคล องค์กร และสังคม ในด้านการปกครอง และด้านการพัฒนา อีกทั้งสารสนเทศมีความสำคัญต่อทุกสิ่งที่เกี่ยวข้อง (ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสารสนเทศ, 2558, เว็บไซต์) เช่น ด้านการเมือง การปกครอง ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจด้านสังคม ฯลฯ ดังนี้

1. ทำให้ผู้บริโภคสารสนเทศเกิดความรู้ และความเข้าใจ
2. ช่วยให้เราสามารถตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม
3. สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องแม่นยำและ

รวดเร็วทันเวลากับสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นระบบสารสนเทศช่วยในการถ่ายทอด

เทคโนโลยี และวิทยาการต่างๆ จากบุคคลหนึ่งไปสู่อีกบุคคลหนึ่ง จากองค์กรหนึ่งไปสู่อีก องค์กรหนึ่งจากประเทศหนึ่งไปสู่อีกประเทศหนึ่ง (วินัย โกหล่า, 2555, หน้า 36; อ้างอิงมา จาก ชุตินา สัจจามันท์, 2530, หน้า 38) นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดแนวคิด และแนวทางการ เริ่มต้นงานใหม่ๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนา ประเทศที่เจริญแล้วต่างตระหนักถึงความสำคัญ ของสารสนเทศและส่งเสริมให้มีการนำสารสนเทศไปใช้ เพื่อการพัฒนาประเทศอย่าง กว้างขวางความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องมีระบบสารสนเทศ (ระบบสารสนเทศเพื่อ การบริหาร, 2558, เว็บไซต์) เพื่อให้ได้ข้อมูลและสารสนเทศที่ถูกต้อง รวดเร็ว และแม่นยำ เพื่อประโยชน์ในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน จึงมีการตั้งเป้าหมายของระบบ สารสนเทศเพื่อ

เพิ่มประสิทธิ ภาพในการทำงาน เพิ่มผลผลิต เพิ่มคุณภาพในการบริการลูกค้า และ ผลิตสินค้าใหม่ และขยายผลิตภัณฑ์ ซึ่งระบบสารสนเทศมีประสิทธิภาพซึ่งจะก่อให้เกิด ประโยชน์ ดังต่อไปนี้

1. ระบบสารสนเทศทำให้การปฏิบัติงานมีความรวดเร็วมากขึ้น โดยใช้กระบวนการประมวลผลข้อมูลซึ่งจะทำให้สามารถเก็บรวบรวม ประมวลผล และ ปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยได้อย่างรวดเร็วระบบสารสนเทศช่วยในการจัดเก็บข้อมูลที่มีขนาด ใหญ่ หรือมีปริมาณมาก และช่วยทำให้การเข้าถึงข้อมูล (Access) เหล่านั้นมีความรวดเร็ว ด้วย

2. ช่วยลดต้นทุน การที่ระบบสารสนเทศช่วยทำให้การปฏิบัติงานที่ เกี่ยวข้อง กับข้อมูลซึ่งมีปริมาณมากมีความสลับซับซ้อนให้ดำเนินการได้โดยเร็ว หรือการ ช่วยให้เกิดการติดต่อสื่อสารได้อย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการประหยัดต้นทุนการดำเนินการ อย่างมาก

3. ช่วยให้การติดต่อสื่อสารเป็นไปอย่างรวดเร็วไม่ว่าจะเป็นการ ติดต่อกันระหว่างเครื่องคอมพิวเตอร์กับเครื่องคอมพิวเตอร์ด้วยกัน หรือคนกับคน หรือคนกับ เครื่องคอมพิวเตอร์และการติดต่อสื่อสารจะทำให้ข้อมูลที่เป็นทั้งข้อความ เสียง ภาพนิ่ง และภาพเคลื่อนไหวสามารถส่งได้ทันที

4. ช่วยทำให้การประสานงานระหว่างฝ่ายต่างๆ เป็นไปได้ด้วยดีทำ ให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดสามารถใช้ข้อมูลร่วมกันได้ ประสานงานหรือการทำความเข้าใจเป็นไปได้อย่างดียิ่งขึ้น

จากเอกสารที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ในการพัฒนาระบบสารสนเทศ เพื่อช่วยแก้ปัญหาจากการปฏิบัติงานใน ระบบงานเดิมหรือสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับธุรกิจ ทำให้องค์กรมีความได้เปรียบในทางธุรกิจ ดังนั้น นักวิเคราะห์ระบบจึงควรมีความรอบคอบ ในการดำเนินการพัฒนาระบบ ซึ่งมีขั้นตอนในการพัฒนา เรียกว่า วงจรการพัฒนาระบบ ประกอบด้วย กิจกรรม 7 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดความต้องการ 2) การวิเคราะห์ระบบ 3) การออกแบบระบบ 4) การพัฒนาระบบ 5) การทดสอบระบบ 6) การติดตั้งระบบ และ 7) การบำรุงรักษาระบบ โดยแต่ละขั้นตอนจะทำงานเรียงตามลำดับ จากขั้นตอนที่ 1 จนถึงขั้นตอนที่ 7 จึงจะเห็นระบบสารสนเทศที่สมบูรณ์ หลักการในพัฒนาระบบที่ดี นักวิเคราะห์ระบบ จะต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพจากการทำงานของระบบและประสิทธิผลจากการนำระบบไป ใช้เป็นอย่างยิ่ง

ทฤษฎีการพัฒนาระบบสารสนเทศ

การพัฒนาระบบสารสนเทศจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอนที่ถูกต้อง และได้รับการยอมรับจาก ผู้เชี่ยวชาญอีกด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ระบบสารสนเทศที่พัฒนาขึ้นมา เป็นระบบที่สามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์จริง และเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป ดังนั้น การพัฒนาระบบสารสนเทศ จึงกำหนดให้เป็นไปตามวงจรการพัฒนาระบบ (System Development Life Cycle : SDLC) 7 ขั้นตอนดังนี้ โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์ (2546, หน้า 50)

1. กำหนดปัญหา (Problem Definition) เป็นขั้นตอนของการกำหนดขอบเขตของปัญหา สาเหตุของปัญหาจากการดำเนินงานในปัจจุบัน ความเป็นไปได้กับการสร้างระบบใหม่ การกำหนดความต้องการ (Requirements) ระหว่างนักวิเคราะห์ระบบกับ ผู้ใช้งาน โดยข้อมูลเหล่านี้ได้จากการสัมภาษณ์ การรวบรวมข้อมูลจากการดำเนินงานต่างๆ เพื่อทำการสรุปเป็น ข้อกำหนดความต้องการ (Requirements Specification) ที่ชัดเจน ในขั้นตอนนี้ หากเป็นโครงการที่มีขนาดใหญ่ อาจเรียกขั้นตอนนี้ว่า ขั้นตอนการศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility Study)"

2. วิเคราะห์ (Analysis) การวิเคราะห์การดำเนินงานของระบบปัจจุบัน โดยการนำข้อกำหนดความต้องการ (Requirements Specification) ที่ได้มาจากขั้นตอนแรก มาวิเคราะห์ในรายละเอียด เพื่อทำการพัฒนาเป็นแบบจำลองลอจิคัล (Logical Model)" การวิเคราะห์ จะดำเนินการเพื่อให้ได้ทราบถึงรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินงานในระบบ

ว่าประกอบด้วยอะไรบ้าง มีความเกี่ยวข้องหรือมีความสัมพันธ์กับสิ่งใดอย่างไร ทั้งนี้เพื่อนำไปใช้ในการสร้างพจนานุกรมข้อมูล (Data Dictionary)

3. การออกแบบ (Design) การออกแบบเป็นขั้นตอนการนำผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ทางตรรกะ (Logical) มาพัฒนาเป็นแบบจำลองทางกายภาพ (Physical Model)

4. การพัฒนา (Development) เป็นขั้นตอนของการพัฒนาโปรแกรม ด้วยการสร้างชุดคำสั่งหรือเขียนโปรแกรมเพื่อสร้างระบบงานโดยโปรแกรมที่ใช้ในการพัฒนาจะต้องเป็นโปรแกรมที่เหมาะสมกับเทคโนโลยีที่ใช้งานอยู่ ขั้นตอนนี้จะเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างโปรแกรมเมอร์ และนักวิเคราะห์ระบบเพื่อพัฒนาซอฟต์แวร์ ซึ่งต้องนำส่วนที่ได้จากการวิเคราะห์ระบบและการออกแบบระบบมาใช้ โดยโปรแกรมเมอร์จะเป็นผู้สร้างชุดคำสั่ง ตรวจสอบข้อผิดพลาด กำหนดคุณลักษณะต่างๆของโปรแกรม

5. การทดสอบ (Testing) เป็นขั้นตอนของการนำระบบที่ได้พัฒนาแล้วมาทำการทดสอบก่อนที่จะนำไปใช้งานจริง โดยจะทำการทดสอบกับข้อมูลเบื้องต้นก่อน ด้วยการสร้างข้อมูลจำลองเพื่อตรวจสอบการทำงานของระบบหากมีข้อผิดพลาดก็จะย้อนกลับไปในขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรมใหม่

6. การติดตั้ง (Installation) เมื่อได้ทำการทดสอบระบบจนมีความมั่นใจแล้วว่าระบบสามารถทำงานได้จริงและตรงตามความต้องการของผู้ใช้ระบบ จึงดำเนินการติดตั้งระบบเพื่อใช้งานจริงต่อไป

7. การบำรุงรักษาระบบ (Maintenance Phase) การดูแลระบบให้อยู่ในสภาพที่สามารถใช้งานได้ยาวนานตลอดอายุของระบบที่สมควรจะเป็น แม้ว่าโปรแกรมคอมพิวเตอร์จะมีสิ่งที่สามารถอยู่ได้ตลอดไป แต่ในความเป็นจริงมีสภาพแวดล้อมหลายสิ่งหลายอย่างที่ทำให้ระบบคอมพิวเตอร์จะมีการเปลี่ยนแปลง หรือเกิดปัญหาขึ้นได้ การเตรียมการแก้ปัญหาต่างๆ ไว้แต่เนิ่นๆ จะเป็นวิธีเดียวที่ทำให้ระบบสามารถใช้งานได้ตลอดไป

เลาตอน และ เลาตอน (Laudon & Laudon, 2004, หน้า 8) ให้ความหมาย การพัฒนาระบบสารสนเทศ ในทางด้านเทคนิค หมายถึง กลุ่มของระบบงานที่ประกอบด้วย ฮาร์ดแวร์หรือ ตัวอุปกรณ์ และซอฟต์แวร์ หรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ทำหน้าที่รวบรวม ประมวลผล จัดเก็บและ แจกจ่ายข้อมูลข่าวสารเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจและการควบคุมภายในองค์กร นอกจากนี้ยังช่วย บุคลากรในองค์กรนั้นในการประสานงาน การวิเคราะห์ปัญหา การสร้างแบบจำลองวัตถุที่มีความ ซับซ้อน และการสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่าการพัฒนาระบบสารสนเทศ เป็นปัจจัยที่สำคัญคือความต้องการระบบงานของเจ้าของระบบและผู้ใช้ระบบ หากระบบสารสนเทศที่พัฒนาขึ้นมาไม่เป็นที่ยอมรับของเจ้าของระบบและผู้ใช้ระบบถือว่าประสบความสำเร็จ ดังนั้นในการพัฒนาระบบจึงต้องศึกษาถึงความต้องการของเจ้าของระบบและผู้ใช้ระบบเป็นอย่างดี อาจมีการจัดทำเอกสารสรุปความต้องการแล้วส่งให้เจ้าของระบบและผู้ใช้ระบบตรวจสอบพร้อมลงนาม ข้อตกลง เพื่อใช้เป็นหลักฐานสำหรับตรวจสอบระบบหลังจากสิ้นสุดโครงการเพื่อส่งมอบ

บริบทพื้นที่วิจัยผ้าแล้วผู้ไท

1. ความหมายของผ้าแล้วผู้ไท

นิยามและความหมาย ผ้าแล้ว เป็นคำภาษาโบราณที่ปรากฏในวรรณกรรม แถบลุ่มแม่น้ำโขงเรื่อง “ผญาคำทองสอนไพร่” ในบทที่เรียกว่า “บั้นเวียงในเฮือน” หรือการทำงานภายในบ้าน (ภูวดล ศรีจรูญ, 2558, หน้า 178) ผ้าแล้ว คือ ผืนผ้าสี่เหลี่ยมขนาดเล็กที่ทอจากเส้นฝ้ายธรรมชาติสีขาวล้วน และสร้างลวดลายด้วยเส้นฝ้ายธรรมชาติย้อมด้วยคราม ภายในผืนผ้านั้นจะบรรจุแม่ลายต่างๆ ที่ผ่านการพิเคราะห์แล้วว่าเป็นผ้าที่สวยงาม เป็นลายที่สำคัญที่ผู้เป็นแม่มอบเป็นมรดกตกทอดให้ลูกสาวได้อนุรักษ์สืบทอดเอาไว้ ซึ่งลายผ้างกล่าวเกิดจากการสร้างลวดลายโดยกระบวนการทอผ้าด้วยเทคนิคการเก็บขีด (Weft Brocade) หรือการสะกิดด้วยเส้นยืนขึ้นลงด้วยวิธีการจก (ยก-ข่ม) พร้อมกับการเพิ่มด้วยเส้นพุ่งพิเศษไปตามจังหวะที่กำหนด (สุชานาถ บุญเที่ยง, 2558, หน้า 126)

ภาพประกอบ 2 ลักษณะของผ้าแส้ว

สรุปได้ว่าผ้าแส้วผู้ไทเป็นผืนผ้าสีเหลี่ยมขนาดเล็กที่ทอจากเส้นฝ้ายธรรมชาติ สีขาวล้วน และสร้างลวดลายด้วยเส้นฝ้ายธรรมชาติย้อมด้วยคราม ภายในผืนผ้านั้นจะบรรจุแม่ลายต่างๆ ที่ผ่านการพิเคราะห์แล้วว่า เป็นผ้าที่สวยงาม เป็นลายที่สำคัญที่ผู้เป็นแม่มอบเป็นมรดกตกทอดให้ลูกสาวได้อนุรักษ์สืบทอดเอาไว้

2. ความเป็นมาและความสำคัญของผ้าแส้วผู้ไท

2.1 ความเป็นมาของผ้าแส้วผู้ไท

แม่ลายผ้าแส้วเป็นต้นแบบของการทอผ้าที่ปรากฏบนผ้าของกลุ่มชนผู้ไท ถือได้ว่า เป็นอัตลักษณ์อย่างหนึ่งของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทเป็นเจ้าของของผืนผ้านั้นๆ ซึ่งเป็นมรดกภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดมาจากรุ่นสู่รุ่น กล่าวกันว่าสตรีชาวผู้ไทได้เรียนรู้วิธีการทอผ้าจากแม่ลายหลัก ที่ผู้เป็นแม่ย่า ยาย หรือผู้เป็นพี่ สอนให้ฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ โดยมีต้นแบบแม่ลายจากผ้าแส้ว ซึ่งผ้าแส้วนี้ถือเป็นมรดกภูมิปัญญาที่เป็นข้อบ่งชี้ถึงอัตลักษณ์ทางภูมิปัญญาด้านศิลปะของชาวผู้ไทอย่างแท้จริง ดังคำกล่าวที่ปรากฏในวรรณกรรมลุ่มแม่น้ำโขงเรื่อง พญาคำทองสอนไพร่ ตอนหนึ่งว่า

แม่หญิง ให้เสียนความสู้	ตัดเสื้อผ้า เสียนหีบปักแล้ว
ชิตลายตำหูก แทนขอ	ทั้งยอมไหม หูกฝ้าย
เสียนเลี้ยงม้อน ทอผ้า ตำไหม	เสียนเอ้แต่งสี เจ้าเอย

ความหมายของกาพย์โบราณบทนี้ หมายถึง เกิดเป็นลูกผู้หญิงจะต้องเรียนรู้ การทอผ้า การเก็บชิต การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม การทอผ้าไหม การเย็บ การปัก การยอม เล้นไหม เล้นฝ้าย การมัดหมี่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของสตรี เพราะในอดีต การทอผ้า ถือเป็นหน้าที่ของสตรีที่จะต้องสามารถทอผ้าได้ นำไปสู่การเป็นปัจจัยของเครื่องนุ่มห่มของคนในครอบครัว ดังนั้น การสืบทอดมรดกภูมิปัญญาการทอผ้าจึงมีความสำคัญที่ถูก ถ่ายทอดกันมาจากรุ่นหนึ่งสู่อีกหนึ่ง (สุชานาถ บุญเที่ยง, 2558, หน้า 126-129)

2.2 ความสำคัญของผ้าแล้วผู้ไท

ตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน สตรีชาวผู้ไทยังยึดการทอผ้าเป็นกิจกรรมหนึ่งใน ครัวเรือน สตรีชาวผู้ไทจะได้รับการถ่ายทอดการทอผ้า ซึ่งได้นำผ้าแล้วมาเป็นต้นแบบ ลวดลายมา จึงเป็นภูมิปัญญาในการสืบทอดที่สำคัญอย่างยิ่ง

สรุป แม่ลายผ้าแล้วเป็นต้นแบบของการทอผ้าที่ปรากฏบนผ้าของกลุ่มชน ผู้ไท และเป็นอัตลักษณ์อย่างหนึ่งของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทเป็นเจ้าของคุณค่าของผ้าแล้วนั้น เปรียบเสมือนตัวแทนแหล่งทรัพยากรสินทางปัญญาหรือมรดกประจำของครอบครัวที่สตรีชาว ผู้ไทได้คิดค้น และเก็บรักษาไว้ให้ลูกหลานเพื่อได้สืบทอดเรียนรู้สะท้อนให้เห็นถึงสาย สัมพันธ์อันใกล้ชิดที่มีต่อครอบครัว อีกทั้งได้ต้นแบบจากลายบนผ้าแล้วนำมาจัดทำเป็นผ้า ทอชนิดอื่นสำหรับใช้ในชีวิตประจำวันและใช้

3. แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีทั้งหมด 17 แขวง 1 นครหลวง แขวงสะหวันนะเขตเป็นแขวงที่ 13 ตั้งอยู่ภาคกลางของประเทศ มีพลเมืองมากรองจาก แขวงคำม่างนครหลวงเวียงจันทน์ แขวงสะหวันนะเขตเป็นเมืองหลวงของแขวง ชื่อตามทางการคือ เมืองคันทบูลี แต่คนส่วนใหญ่เรียกกันว่า เมืองสะหวันนะเขต หรือ สะหวันเฉยๆ ประวัติ ศาสตร์เมืองสะหวันนะเขตเริ่มในสมัยขอมเรื่องอำนาจ เมืองนี้มีชื่อว่า “สุวรรณภูมิประเทศ” เป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์ พ.ศ.2120 ท้าวหลวง และนางสิมได้อพยพผู้คนจากภาคเหนือลง มาตั้งหมู่บ้านชื่อว่า หวงโพนเมืองสิม (ห่างจากตัวเมืองปัจจุบัน 18 กิโลเมตร) ครั้นถึง พ.ศ.

2185 ท้าวสิมพะสีบุตรชายได้พาชาวบ้านหลายสิบครอบครัว แยกออกไปตั้งเมืองใหม่ในเขตสหวัณนะเขตปัจจุบัน เรียกกันว่า บ้านท่าแร่ เพราะมีแร่ธาตุและทองคำอยู่มากจนถึง พ.ศ.2462 เมื่อฝรั่งเศสได้ครองลาว ก็ตั้งสำนักงานผู้ว่าราชการแผ่นดินประจำแขวงที่ท่าแร่ และตั้งชื่อใหม่เป็นสหวัณนะเขตแต่นั้นมา

จากเมืองสหวัณนะเขต มีทางหลวงหมายเลข 9 ดัดตรงไปยังชายแดนเวียดนามที่ลาวบาว ถนนสายนี้ช่วยให้การค้าระหว่างไทยกับเวียดนามเป็นไปได้โดยสะดวก ดังนั้นในโครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 2 จังหวัดมุกดาหาร-เมืองสหวัณนะเขต จึงมีแผนสร้างทางต่อจากชายแดนของลาวไปยังเมืองดองฮาและดานัง ประเทศเวียดนาม นอกจากเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการขนส่งสินค้าแล้ว ยังเป็นเส้นทางออกสู่ทะเลสายแรกของลาว

ภาพประกอบ 3 แผนที่แขวงสหวัณนะเขต สปป.ลาว.

ที่มา <https://www.google.la/search?q=แผนที่แขวงสหวัณนะเขต>

4. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในแขวงสหวัณนะเขต

เมืองโกสอนพมวิหาน แขวงสหวัณนะเขต ซึ่งเป็นแขวงที่มีผู้ไทกระจายอยู่ทุกเมือง และเป็นแขวงที่มีคนผู้ไทมากที่สุดของ สปป.ลาว จากเมืองโกสอนพมวิหาน

แขวงสะหวันนะเขต นี้สามารถตรงเข้าดินแดนเวียดนามได้ที่ ด่านลาวบาว ซึ่งอยู่ในเขตเมืองเซโปน นี่ก็เป็นเมืองผู้ไทอีกเมืองหนึ่งเมืองโกสอนพมวิหาน หรือ เมืองคันทะบูลีเก่านี้ มีตำนานว่าเป็นเมืองผู้ไทเก่าบรรพชน เมืองคันทะบูลีเก่านี้ ได้อพยพโยกย้ายมาจาก จากเมืองไฮเมืองปุง เมืองน่านน้อยอ้อยหนู แล้วตั้งบ้านเรือนขึ้นเมืองหนึ่ง ชื่อเมืองหลวงโพนสิมในปัจจุบัน ซึ่งอยู่ห่างจากเมืองโกสอนพมวิหานไป 18 กิโลเมตร เช่นเดียวกับตำนาน เมืองมุกดาหาร ตำนานเมืองมุกดาหาร บอกว่า เมืองหลวงโพนสิม ในสมัยที่เจ้าจันทร์สุริยวงษ์ถึงแก่กรรมแล้ว เจ้ากินรีได้เป็นเจ้าเมืองสืบต่อมาอีก จนถึง พ.ศ. 2310 จึงได้อพยพข้ามโขงมาตั้งเมืองใหม่ ทางฝั่งขวาแม่น้ำโขง ตรงปากห้วยมุก แล้วกลายเป็นเมืองมุกดาหารในเวลาต่อมา ตำนานเมืองมุกดาหาร จึงเป็นตำนานเดียวกันที่ต่อเนื่องจากตำนาน เมืองโกสอน พมวิหาน นั่นเอง (สุเทพ ไชยชันธ, 2556)

5. บ้านละหาน้ำ เมืองสองคอน

บ้านละหาน้ำเป็นบ้านหนึ่งที่เก่าแก่พอสมควรและเป็นบ้านหนึ่งที่ขึ้นกับกลุ่มบ้านที่ 12 ของเมืองสองคอน แขวงสะหวันนะเขต พื้นฐานย้ายมาจากเมืองพิน เซโปน ได้ประมาณ 200 กว่าปี ตั้งอยู่แคมแม่น้ำเซบั้งเหียงตอนกลาง และเซจำพอน มีชายแดนติดกับสองตัวเมืองคือ เมืองสองคอน และเมืองชนบูลี, บ้านละหาน้ำห่างจากเทศบาลเมืองไปทางทิศตะวันออกประมาณ 9 กม มีเส้นทางเข้าออกระหว่างบ้านต่อบ้าน, บ้านละหาน้ำ-บ้านท่าขามเสียน, บ้านละหาน้ำ-บ้านสองคอน.

- ทิศเหนือติดกับเซจำพอน เมืองชนบูลี
- ทิศตะวันออกติดกับบ้านลิทาและบ้านสองคอน
- ทิศตะวันตกติดกับบ้านท่าคำไหลและเทศบาลเมือง
- ทิศใต้ติดกับบ้านท่าขามเสียน

บ้านละหาน้ำเป็นบ้านหนึ่งที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ, มีทุ่งเพียง, ห้วย,หนอง,คลอง,บึง แม่น้ำลำซึ่งเหมาะกับการดำรงชีวิต บ้านละหาน้ำ ประกอบด้วย 370 ครัวเรือน 417 ครอบครัว จำนวนคนทั้งหมด 2,660 คน, หญิง 1,339 คน ประกอบด้วย 33 หน่วยงานปกครอง ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพปลูกฝ้ง,ปลูกข้าวเป็นต้นและทำนาสองฤดูคือ ฤดูแล้งและฤดูฝน นอกจากนี้ยังมีการทำหัตถกรรมตำหูกที่สืบทอดกันมาแต่ปู่ย่าตายายที่ขยัน ประชาชนส่วนใหญ่จะเป็นชาวผู้ไท.(บทสรุป การจัดตั้งปฏิบัติแผนการสร้างบ้านละหาน้ำเป็นบ้านพัฒนา 31.12.2012)

6. บ้านเมืองจัน เมืองเซโปน

บ้านเมืองจัน เมืองเซโปน ตั้งอยู่ทางตะวันออกของแขวงสุวรรณเขต ตามทางหลวงหมายเลข 9 ประมาณ 190 กิโลเมตร บ้านเมืองจัน เมืองเซโปน เป็นเมืองหนึ่งที่มีชาวผู้ไทอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพปลูกฝ้ง ปลูกข้าวเป็นต้น และทำนาสองฤดูคือ ฤดูแล้งและฤดูฝน นอกจากนี้ยังมีการทำหัตถกรรมตำหูกที่สืบทอดกันมาแต่ปู่ย่าตายายที่ยั่งยืน ประชาชนส่วนใหญ่จะเป็นชาวผู้ไท ชาวผู้ไทขึ้นชื่อเรื่องการทอผ้าที่มีลวดลายเป็นเอกลักษณ์ มีความสวยงาม ที่มาของลายผ้าแต่ละลายก็ได้มาจากสิ่งรอบตัวที่ช่างทอนำมาเป็นแรงบันดาลใจในการทอ และผู้ไทบ้านเมืองจัน เมืองเซโปนก็เป็นกลุ่มผู้ไทที่ทอผ้าแล้วใช้ในชีวิตประจำวันไม่ว่าจะทอเป็นผ้าเบี่ยง (ผ้าสะไบ ภาษาไทย) ผ้าตุ้ม ผ้าโพกหัว ผ้าลิน ที่ถือเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่อนุรักษ์ไว้ (สัมภาษณ์ นาง แดง บุญย้อย)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยใน สปป.ลาว และในประเทศไทย

พัชรารัตน์ ปันแก้ว (2549, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ ด้านศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดน่าน ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เป็นแหล่งการเรียนรู้ด้าน ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดน่าน 2) เผยแพร่องค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดน่าน 3) ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการสร้างแหล่งการเรียนรู้ เครื่องมือที่ใช้พัฒนาระบบ ประกอบด้วย โปรแกรมการจัดการฐานข้อมูลมายเอสคิวแอล โปรแกรมพีเอชพี เวอร์ชัน 5.0.4 ระบบปฏิบัติการวินโดวส์เอ็กซ์พี ไมโครซอฟท์ อินเทอร์เน็ตเอ็กซ์พลอเรอร์ เวอร์ชัน 6.0.1 และโปรแกรมอโดบีไฟโตซ็อบ เวอร์ชัน 7.0

พัชรินทร์ ศิริอำพันธ์กุล และคณะ (2548). รายงานการวิจัยการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปฏิบัติการการพัฒนางานทอผ้าไหมภูมิปัญญา ท้องถิ่นครบวงจร:กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหมบ้านถาวรตำบลถาวรอำเภอเฉลิมพระเกียรติจังหวัดบุรีรัมย์. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ : บุรีรัมย์

พิชิต พวงภาศศิริ การพัฒนา (2554) ระบบสารสนเทศภูมิปัญญาชาวบ้านตำบลน่านกกก อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้าง และเผยแพร่สารสนเทศภูมิปัญญาชาวบ้านขององค์การบริหารส่วนตำบลน่านกกก เพื่อพัฒนากระบวนการ

จัดเก็บและส่งเสริมสารสนเทศผลิตภัณฑ์พร้อมทั้งนำเสนอข่าวสารประชาสัมพันธ์ ศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบสารสนเทศ ซึ่งผู้พัฒนาได้เห็นถึงความสำคัญของการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางระบบ เครือข่ายอินเทอร์เน็ตจะทำให้กว้างขวางมากขึ้น และยังเป็นเว็บไซต์ศูนย์กลางข้อมูลและองค์ความรู้ภูมิปัญญาของชุมชน จากนั้นสร้างระบบสารสนเทศตามความต้องการของชุมชน และจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้การใช้ระบบสารสนเทศแก่ชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง ในการค้นหาองค์ความรู้ ข้อมูลสารสนเทศและการติดต่อสื่อสาร จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 คน ใช้เครื่องมือเป็นแบบประเมินความพึงพอใจ โดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการประเมินระบบสารสนเทศพบว่าผู้มีความพึงพอใจ ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.03 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.65 อยู่ในเกณฑ์ระดับดีมาก ซึ่งพบว่าความพึงพอใจสูงสุดคือด้านความปลอดภัย และผลการประเมินประสิทธิภาพภาพ โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.48 อยู่ในเกณฑ์ระดับดี

ศาสตราจารย์กิตติคุณวัฒนธรรม จุฑะวิภาต (2555, หน้า 2) การศึกษาผ้าทอกับชีวิตคนไทย จะแบ่งประเภทของผ้าทอแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ แบ่งตามวัตถุประสงค์ที่ใช้ในการทอ และแบ่งตามกรรมวิธีในการทอ การผลิตและ วัตถุประสงค์ที่ใช้ในการทอ ความละเอียด ความประณีต ความงดงาม ซึ่งมีเอกลักษณ์ ตามกระบวนการถ่ายทอดของแต่ละท้องถิ่น

บุญช่วย สุทธิรักษ์ และอเนกพงศ์ ธรรมมาธิวัฒนา (2555) ทำการวิจัยเพื่อพัฒนาครูภายในจังหวัด เพชรบูรณ์ เรื่องการสร้างเครือข่ายในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอผ้า เพื่อกำหนดข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร โดยแยกประเด็นการศึกษาและสรุปผลพบว่า ชำราชากร ครูที่สังกัดโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-ม.3) ที่เข้าร่วมโครงการวิจัย มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานการ สร้างเครือข่ายการวิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีประโยชน์ ในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ตลอดจนพัฒนาประเทศ อย่างเป็นระบบและมีคุณภาพ เมื่อพิจารณาภาพรวม พบว่า ทุกประเด็นอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นราย ประเด็นพบว่า ทุกประเด็นอยู่ในระดับมากที่สุด ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ภายหลังจากการอบรมเรื่องภูมิ ปัญญาผ้าหมักแล้วได้มีการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ นักเรียนหรือไม่ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการประชุมใน กลุ่มครูที่จะนำภูมิปัญญาผ้าหมักมาทำการร่างหลักสูตร เพื่อที่จะนำไปเป็นแนวทางในการสร้างหลักสูตร

อาจารย์ นาโค (2560, หน้า 292) ระบบฐานความรู้ทางศิลปะและวัฒนธรรม
 ในบริบทของภูมิปัญญาท้องถิ่นกรณีศึกษา: จังหวัดพัทลุงนำเสนอฐานความรู้ทางศิลปะ
 วัฒนธรรมของจังหวัดพัทลุงที่เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาของบุคคลโดยใช้กระบวนการดังนี้
 1) การสร้าง แสวงหา และรวบรวมความรู้ 2) การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ 3) การปรับปรุง
 และกลั่นกรองความรู้เพื่อนำไปจัดเก็บในฐานความรู้ และ 4) การเข้าถึงความรู้ และการ
 แลกเปลี่ยนความรู้ผ่านทางเว็บไซต์ที่พัฒนาด้วยภาษา PHP โดยจัดเก็บข้อมูลด้วย MySQL
 ผลการทดสอบระบบโดยการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้จำนวน 30 คน พบว่าผู้ใช้มี
 ความพึงพอใจการใช้งานระดับดี (4.21/5) กล่าวคือ เว็บไซต์สามารถนำเสนอความรู้ทาง
 ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับศิลปะและวัฒนธรรมของจังหวัดพัทลุงได้ผ่านการสืบค้น
 จากคำสำคัญ และการเลือกหมวดหมู่ที่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Garcia, Lucy; Nussbaum, Miguel; Preiss, David D. (2011) ศึกษาการใช้
 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการทำงานของ
 หน่วยความจำจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 มีวัตถุประสงค์หลักของการศึกษาค้นคว้า
 เพื่อประเมินว่านักเรียนเกรดที่เจ็ดด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT)
 ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการทำงานของหน่วยความจำ

Moore (2001ว อ้างถึงใน นิติงษ์ ปิยาโน, 2555, หน้า 28) ได้ทำการศึกษา
 เรื่อง การพัฒนาแนวคิดการประมวลผลข้อมูล/รูปแบบระบบสารสนเทศสำหรับการศึกษา
 ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเข้าใจอย่างมีหลักการ
 เกี่ยวกับระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการสภาพแวดล้อม และเพื่อสร้างระบบสารสนเทศ
 เพื่อการจัดการสภาพแวดล้อม ซึ่งเป็นระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการที่สำคัญภายใน
 องค์การ

จากการศึกษางานวิจัยทางด้านการพัฒนาระบบสารสนเทศและการอนุรักษ์
 ภูมิปัญญาท้องถิ่น พอสรุปได้ว่าการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือ
 ของการเปลี่ยนแปลงมีประโยชน์ต่อชาวผู้ไทบ้านละหานน้ำ เมืองสองคอนและบ้านเมืองจัน
 เมืองเซโปน และยังสร้างโอกาสที่ดีให้แก่เผยแพร่มรดกภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่คนรุ่นหลังได้
 เรียนรู้และเพื่อการอนุรักษ์และการเผยแพร่องค์ความรู้ที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวผู้ไท อันจะ
 เป็นช่วยอนุรักษ์ ส่งเสริมการเรียนรู้ และเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์
 ผู้ไท ที่อาศัยอยู่ในแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แก่ชุมชน

เยาวชนรุ่นหลัง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่สนใจศึกษา และสืบสานมรดกภูมิปัญญา
ท้องถิ่นอันทรงคุณค่านี้ให้คงอยู่อย่างยั่งยืนและสามารถนำไปเก็บรักษาข้อมูลและต่อยอด
พัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์อื่นต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี